ఆంధ్రభూమి వివిధ వార్తా సంచిక

ఆదివారం 15-5-1977

చెట్లు మనకు మిత్రులు. బంధువులు. ఆప్తులు. పచ్చగా, గుంపుగా ఉన్న చెట్లు కంటికి హాయినిస్తాయి. మనసును ఉల్లాసపరుస్తాయి. చెట్లు మనకు తండి పెడ్తాయి. ప్రాణవాయువు యిస్తాయి. చెట్లుమనకు నీడనిస్తాయి. పంచేపండలో సైతం వట్టిని చెట్లనీడ ఎంతో హాయి నిస్తుంది. కాలినడక వాళ్లు కాదు కాదు నడక వాళ్లు కూడా కాదు నిలువులో పలని పస్తే చెట్టునీడ కోసం వెదుక్కుంటారు. చెట్టునీడకు మాత్రమే కాదు. అనేక విధాల పనికి వస్తుంది. మనిషి తక్కువూస్తే పనికిరాడు. చెట్టు వట్టి కూడా పనికికి పనికి వస్తుంది. మనిషికి చివరకు చెట్టే కావాలి. ఉరికి వున్నా చెట్టే కావాలి.

చెట్లను గురించి తలచుకున్నప్పుడల్లా నాకో మర్రిచెట్టు గుర్తుకు వస్తుంది. అది చెట్టుకాదు వృక్షం. వృక్షం అన్నా చెట్టన్నా ఒకటేగా అంటారు మీరు. అది నిజమే. సంస్కృతంలో చెపితే భావి గౌరవం పెరుగుతుంది. చెట్టు అంటే చిన్నచెట్టు అనేవిడియా వస్తుంది. వృక్షం అంటే పెద్దచెట్టు అనేది స్ఫురిస్తుంది. నా వ్యక్తిగతానికి నేను చెపుతున్న మర్రిచెట్టు మహావృక్షం. రాజు మహారాజు కూడా. మహారాజు గొప్పరాజు. రాజుకంటే రాజులకు రాజు. న్యాయానికి అమర్రిచెట్టును వృక్షరాజిపృక్షం అనవచ్చు. ఎంచేతంటే అమర్రిచెట్టు అంతపెద్దది. ఎంత పెద్దది? ఎలా చెప్పాలబ్బా! ఆ మర్రి వైశాల్యం ఎంత అంటే చెప్పలేం. కొన్ని ఎకరాలు ఉంటాయ్. దాని కొమ్మలు యింటి మూలాలకంటే లావుంటాయి. పొడవు ఎంతఅంటే దులాచెప్పలేం. అది పెరిగేకొద్దీ కొమ్మలు చాచిన అచెట్టును చూస్తుంటే చేతులు చాచిన అల్లిలా అనిపిస్తుంది. అల్లితన కిష్టికే ఆశ్రయం యివ్వలేదు. అనిపిస్తుంటే ఈ మర్రి తల్లి పిల్లలు కనలేదు. కాని, తొలకొ కన్న పిల్లలు ఆశ్రయం యిస్తుంది. పచ్చగా దళసరిగా ఉన్న మర్రి ఆకుల నీడ మహాసౌధాల మీద నిలనించే కాకుల పిట్టల కలకలంతో మర్రిచెట్టు మహానందడిగా ఉండేది.

అది మర్రి కాబట్టి సరిపోయింది. 'కన్న బిడ్డగా ఉంటుంది.

సౌధాలన్నవాడుపరే. కొంపాగోడూ లేని జనానికి ఇల్లని నీడనిస్తుందా మర్రి. మర్రిచెట్టు ఓడను అనుకునే ఉన్నా బల్లగా ఉంటుంది.

నారాయణ మనుషులు మర్రి మొదలు సరకసాగారు. ఒక్కొక్క గొడ్డలి వేటు శివయ్య గుండెలో పడుతూంది. కోతి కొమ్మంచి అదే పిల్లలంతా చుట్టూ గుమిగూడారు. కాకులు కావుకావుమని కాకిగోలచేస్తూ వలయాలు తిరుగుతున్నాయి...మర్రికూలింది... నారాయణ ఆ స్థలంలో పెద్దహోటలు కట్టాడు. అది ఆ వూరికి మకుటాయమానంగా ఉంది...హోటలుకు కాస్తదూరంలో శివయ్య సమాధి ఉంది.

మీద నివసించే కాకుల పిట్టల కలకలంతో మర్రిచెట్టు మహానందడిగా ఉండేది.

అది మర్రి కాబట్టి సరిపోయింది. ఉంది. ఆమర్రికి ఒకపక్కన సత్రం ఉంది. సత్రంలో కాస్త ఉన్న దాట సారులు విరుస్తారు. బొత్తిగా లేని కబోదిపక్షులు యిల్లు మర్రి. మర్రికి మీద నివసించే కాకుల పిట్టల కలకలంతో మర్రిచెట్టు మహానందడిగా ఉండేది.

అది మర్రి కాబట్టి సరిపోయింది. మనిషి అవుతే కొమ్మలు వాల్చేసేవాడు. కదిలి సాగిపోయేవాడు.

ఆమర్రికింద శివయ్య రాపరం ఉంటున్నాడు. ఎప్పుజ్నుంచి ఉంటున్నవంటే శివయ్య చెప్పలేడు. శివయ్య పుట్టిందగ్గర్నుంచీ అక్కడేఉంటున్నాడు అతనికో పెళ్ళాం ఉంది. పెళ్లయిందా అంటే చెప్పలేం. ఇద్దరుబిడ్డలున్నారు. కూతుళ్లు. పుట్టడం చాలామంచి పుట్టాడు గంగమ్మకు. అంతాపోయారు. పోయిన వారిని అలమటుని ఏడ్చేది గంగమ్మ. పుట్టింది చచ్చేందుకే పిచ్చిదానా! నిన్న వాళ్లు, రేపు మనం అనేవాడు శివయ్య.

శివయ్య పైరాగి, అతని సంసారం అంతా రెండుకుండలు, మూడుమాకుళ్లు ఒక చింకిదాప. మరిదాను. శివయ్య ఆస్తిలో తాంబుర్ర కూడా ఉంది. అది అతనికి అన్నం పెడ్తుంది. శివయ్య తెల్లవారు జామున లేచి స్నానం చేస్తాడు మర్రిదగ్గర. ఉన్న బావిలో. ఒకమాట చెప్పడం మరిచాను. మర్రి కింద అరుగు కట్టించిన దాత మర్రి పక్కన దావికూడా తవ్వించాడు. స్నానం ముగించిన శివయ్య ముఖాన నామాలు దిద్దుతాడు. తాంబుర్ర తీసుకుని రాంబ నయా సీతారాం' అని పాడుకుంటూ బిచ్చానికి బయల్దేరుతాడు. అతనికి బ్రహ్మం గారి పదాలు వచ్చు. చక్కగా పాడ్తాడు అంటేకాదు. వాటిలో పైమరచి అలసిస్తాడు. జోలె పట్టుకుని ఊళ్ళో తిరుగుతాడు. పట్టనగటికి జోలెనిండుకున్నా. తిరిగివస్తాడు. గంగమ్మ యింత కాచి పెడ్తుంది. తాగుతాడు. సొక్కిమర్రికింద వాల్తాడు. ఇద్దరు బుడతలు అతనిరొమ్ము మీద ఎక్కి నానాగొడవ చేస్తారు. అయినా అతడు గమనించడు. నిద్రపోతాడు. సాయంత్రం సంధ్యాకబళానికి చెళ్ళతతను. పగలు కాచిందే కొక్కలో పోసుకుని రాత్రికి బ్రహ్మంగారి పదాలు పదువుకుంటాడు. అమర్రికింద నివసించే దీనులు, దరిద్రులు, వికలాంగులు శివయ్య చుట్టూ హడ్డుంటారు. వారికి దిపాల్లేవు. చుక్కలే దీపాలు.

శివయ్య చెట్టుకిందివారికి 'సామి'. చెట్టుకింద ఒకలోకం ఉంది. ఆ లోకానికి గురువు శివయ్య. శివయ్యచెప్పిందే అక్షరసత్యం. శివయ్యతప్పు చెప్పడుఅది అక్కడివారి నమ్మకం. మర్రిచెట్టుకింది జీవితం ప్రశాంతంగా జరిగిపోతూంది.

ఒకనాటి మిట్టమధ్యాహ్నం ఆ మర్రి కింది కి ఒక వ్యక్తి వచ్చాడు. అతను పొడవరి, బలిష్ఠుడు. ధోతి కట్టాడు, లాల్చీవేశాడు...అతని చూపుల్లో అశ అంగారజుస్తూంది. అతని ముఖాన అగ్ని మండుతూంది. అతని పేరు నారాయణ.

నారాయణను చూచాడు...మర్రికింది జనం. అంతా దిగ్గున లేచాడు. శివయ్య నిద్రపోతున్నాడు. అలన్ని లేపాడు. శివయ్య కళ్లు నల్చుకుని చూచాడు. ఎదురుగా నారాయణ కనిపించాడు

> నారాయణ మనుషులు మర్రి మొదలు సరకసాగారు. ఒక్కొక్క గొడ్డలి వేటు శివయ్య గుండెలో పడుతూంది. కోతి కొమ్మంచి అదే పిల్లలంతా చుట్టూ గుమిగూడారు. కాకులు కావుకావుమని కాకిగోలచేస్తూ వలయాలు తిరుగుతున్నాయి...మర్రికూలింది... నారాయణ ఆ స్థలంలో పెద్దహోటలు కట్టాడు. అది ఆ వూరికి మకుటాయమానంగా ఉంది...హోటలుకు కాస్తదూరంలో శివయ్య సమాధి ఉంది.

మరోపక్క శివాలయం ఉంది. అది పరోపక్క శివాలయం ఉంది. అది అలనిండ అయింది. బోసి గోడల్తో ఏడుస్తున్నట్టుంది.

ఎవరో ఒకదాత ఏనాడు కట్టించాడో తెలియదు కాని మర్రిసీద వాకినంత యమమాతలా కనిపించాడు.

'శత్రువులనాది, యిక్కడ మీదుండ దానికి పీల్లేదు.' నారాయణ గర్జించ లేదు అన్నాడు. అయినా అది ఉరుములా అక్కడివారి గుండెల్లో ఉరిమింది. వారు గజగజ వడకారు. మర్రి పడికింది. అకు రాల్చింది.

'బాబూ! యిక్కడమేం తరతరాలుగా ఉంటున్నాం. వెళ్లిపొమ్మంటే ఎక్కడికి పోతాం బాబూ! దయదల్చాలి. పేద వాళ్లం' శివయ్య బ్రతిమిలాడాడు.

చెట్టుమీది పిల్లలంతాదిగారు అక్కడ ఒక గుంపు ఏర్పడింది.

అందర్నీ పొమ్మనరం లేదు. నాకక్కు పట్టుకోండి. తలాపావలా అడ్డెకట్టండి.

'అలాగే బాబూ!' అన్నాడుశివయ్య అంతా నిట్టూర్చారు. నారాయణ వెళ్లిపోయాడు. మరి కిందివారు అడ్డెకట్టన్నారు. కాని శివయ్యమనసులో బుగులు చేరుకుంది. మర్రికింద భయంకావురం పెట్టింది.

మరొకనాడు నారాయణ వచ్చాడు. వెంట గొడ్డళ్ళవాళ్ళను తెచ్చాడు. మర్రి కింది జనం గడగడలాడారు. ఒకకొమ్మ మాత్రం కొట్టించుకు పోతానన్నాడు నారాయణ. కొమ్మ కొడుతుంటే తన రెక్క నలుకుతున్నట్లనిపించింది శివయ్యకు. విలవిలలాడాడు. మర్రి కింది జనం కన్నీరు రాల్చారు. మర్రిమీది

(మిగతా II పేజీలో)

అత్యావసర పరిస్థితులు కవులను నిర్బంధించాయా?

"కాని తేటికే నెంతవానికేని
దివ్య వాగ్వైభవిత్త ప్రేరణకు
కల్పనాశక్తి దివ్య వాక్సిద్ధ యశస్వి
అక్షర సభిన్నత్వ దీప్తులమర్చి
కనిని కానిండు మగటి మొక్కనికి
గలదె?

భారతదేశంలో అత్యవసర నిబంధనలూ, కుటుంబ నియంత్రణలూ మీసాలూ-ఇత్యాదులు బాగా పుంజుకొని పీరపీకటాట్టహాసం చేశాయి ఇంతకు ముందు "తాంపేప దేపకారణం ప్రపంచ్ "అన్నపదేశంలోని అన్ని రాష్ట్ర ప్రభుత్వాలు కూడ అంతేకాదు ఈ కానసనాలను నూటికి నూరు పాళ్లు అమలులో చూపి అవా

> కవికి — ఏ రచయిత కయినా, రసప్రలుబ్ధత పోయి, స్వార్థ ప్రలుబ్ధత చుట్టుముట్టినప్పుడు చేతులు సలుపడం అలవాటయి పోతుంది. ప్రలోభంలేని రచయితను ఏ అత్యావసర పరిస్థితీ భయపెట్టదని, వారిని లొంగదీసుకోజాలదని రచయిత్రి ఈవ్యాసంలో కొందరిని ఉదాహరించారు.

జి. హేమలత

స్థలు అర్థంచేసుకోవాలనీ తమ పదవులను "నిస్థిరపరిచి!" అనిపించుకోవాలనీ రాష్ట్రాల ప్రభుత్వాలు పోటీలు పడ్డాయి ఇందులో మనఆంధ్రప్రదేశ్ కాంగ్రెస్ ప్రభుత్వం కూడా ఏమీ తీసిపోలేదు. కానీ ప్రజల్ని దుర్వ్యయాలలో ఆంధ్రకవులను కదిలించలేదు. వారిని లొంగదీసుకోలేదు. ఇది తెలుగు కవులకు గర్వకారణమే.

భారతదేశంలోని ఇతర రాష్ట్రాల కవుల విషయం ఏమో కాని ఆంధ్రప్రదేశ్‌లో కాళోజి, శ్రీశ్రీ, గడియారం వంటి కవులు ప్రభుత్వపు బెదిరింపులకు గాని, లొంగాలు గాని, తమ కవితలను అమ్ముకోలేదు. రాష్ట్రంలో ఏ ఇతర రాజకీయ పక్షాలూ గట్టిపడుతున్నా, ఒక్క కాంగ్రెస్ ఏకైక పార్టీ, పాలక పార్టీగా ఉన్నప్పటికీ. ఉద్యోగాలలో ఉన్న కవులూ, మరికొందరు పట్టుకవులూ ప్రభుత్వ ప్రణాళికలను ముక్తకంఠంగా తమ వైదుష్య వైభవంలో పింక పిష్టాలు కల్పించి పంపారేనా, ఇతరులు లెక పోలేదు. కాని తందానా కాని అని ప్రభుత్వానికి వంతపాడుతుండా, ప్రభుత్వ పథకాల మాటిక యథార్థాలను కాకమునే ఉద్ధరిస్తుందిన సంఘటనలను, అధికారులూ, రాజకీయ అవకాశవాదులూ దురుపయోగం చేసినప్పుడు నార్థక నామధేయులైన కవులు నిర్భయంగా చెదికలద్వారా ఎలుగెత్తి చాటిన వారూఉన్నారు; గ్రంథాలూవ్రాసినారు. ఇట్టివారు ఆంధ్రదేశంలో ఎందరో ఉందురు. వారు ఇంతపరకు ప్రచారార్థులు కాలేదు. అట్టివారిలో మహాబూబు నగరం జిల్లాలోని కొందరు కవులను గురించి ప్రస్తావిస్తాను:—

ఈ జిల్లాలోని కృష్ణా, తుంగభద్రా నదుల నడిగడ్డ అయిన గద్వాల, అలంపూరు తాలూకాలలో అలర్థవిశేష ప్రచార భాగ్యవంతులు అయిన శ్రీగడి

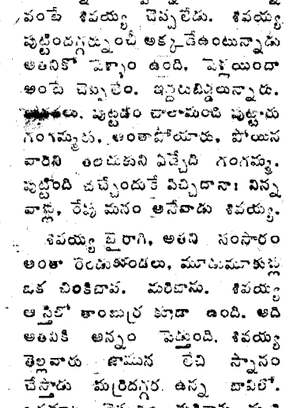

యూరం రామకృష్ణశర్మ మొదలు గణనీయులు. వీరిపై వివిధ సామాజిక ప్రబోధాత్మకమైన కవితా ఎండికలు చాలా ఉన్నవి. వానిలో ఏడక్కదానిలో కూడా కాళ్ళాలిరాలైన ప్రభుత్వాలపట్ల అంధ దాస్యము కాని, తమ్మిని బ్రహ్మి చేసి చూపించడం కాని కానరాదు. గత పత్పరం రిపబ్లిక్ దినోత్సవాల సందర్భంలో మహబూబునగరంలో ప్రభుత్వం ఏర్పరచిన కవిసమ్మేళనంలో శ్రీ శర్మ ఆలపించిన "సమర్పిస్తి పలని పొట్టాలు" గురించిన కవితలు ప్రేక్షకులు కొనరి కొనరి పదివించుకొనడమే గాక చేదిక మీది మంత్రులూ, వారు కులూ చప్పట్లు చరచి మెచ్చుకున్నారు. అని వాచ్యంగా గాకుండా, ధ్వని గర్భితంగా చురుకులు పెట్టిన ప్రోతలు హాయినే కలిగించినవి. శ్రీ శర్మగారి:—

"ఉన్నవ లేపయ్య ఓకగన్నాథా!
కన్నవ మాదాద కన్నులారంగా,
ఉన్నఒక్క తెలిగ్ధ గణికయేయయ్యా,
మమ్మల వలసిన మా ప్రజాపతులు,
దొమ్మలో దిగినే ఉ దూ రు
దైనారు..."

అనే పూరిక ఆలపించినపుడు వారు తలలు వంచుకొని "చెదికి మీద ఉన్నా; ప్రేక్షకులు ఒకటికి నాలుగు సార్లు కొనరి పదివించుకున్నారు. కవి తన ఆవేదనను, ఆక్రోశంలో కాక ఉద్దేశ పూర్వకంగా కనువిప్పు కలిగించాడు. ఈయనను ఏ పిజిరెస్సు వాడూ ప్రేలు పెట్టి చూపలేదు. మీసా పిరిపల్లు వీసమంతైనా ప్రభావంచూపలేదు.

ఈతోపాటే చెందిన శ్రీ గొట్టిముక్కుల కృష్ణమూర్తి ఇదే సభల్లో చదివిన "టీలను. కాపి సిల్లకును.

(మిగతా II పేజీలో)

అలంకార శాస్త్రాలు చదివి, లక్ష్య లక్షణ సమన్వయాల 'లగువు బిగువుల నెరింగిన కవులు; పాఠకులు, పైకొన్ని నియమముల దాటించడం సహజం. విచిత్రమేమంటే దాదిలో అక్షరసంస్కారం లేక, లక్షణ గ్రంథాలంటే యేమిటో తెలియని జానపదులు పరవశించి పాడుకొనే సంకీర్తనల్లో వారికి తెలియు పుండానే వారినోటి నుండి అలంకారయుతమైనగేయాలు వెలువడుతుంటాయి. తాను అలంకారయుతమైన గేయాలు గానం చేస్తున్నానని జానపదునికి తెలియదు. సంతోషం లో నో, దుఃఖం లోనో తన్లీనతచందిన వారి హృదయపు-టరల నుండి సహజమైన భావ పరంపర శబ్దార్థాల రూపంలోన వెలువడుతుంది: లయబద్ధమై పరవడుతుంది. సహృదయులైన శ్రోతలు-మాత్రమే దానిని పని అతనే రసస్థాయినీ, గుణాలంకారాలను గుర్తింద గలరుగాని. అన్నలు కాదు.

తదిల్పపనినోపేక్షిసం రావ్యదుష్టం కరించన పేరొద్దిదోషమయినవాక్యంలో పుండరాదు అనే నియమం జానపదుని సహజమయిన కవితకు వర్తించదు. అ వియమం పండిత ప్రచాండుల రచనలకే పరిమితం, మహాకవి కావ్యంలో దొసగలుండడం నిజంగా అ కావ్య సంపూర్ణతకు లోపమే, మన జానపదుడు

లక్షణాలేవీ తెలియనివాడు. అనలు అక్షణమంబూ పుంటుందో లేదో కూడా ఎరుగనివాడు. కట్టతెంచుకొని పాడే పెల్లుపలా తనలోన భావోద్రేకంపొంగుతుండగా, పరవడిపడి. అచాయరంగా గానం చేస్తాడు. చిరుగాలికి కొమ్మ కొమ్మా, రెమ్మ రెమ్మా, నాట్యం చేస్తుంది. కాని లయబద్ధంగా కాదు. వాయువు నిండుగా వెలువులు గానం చేస్తాయి. పక్షిస్వరాల సంగీత వాసికి తెలియదు. అట్లే జానపదుడూ గాలిలో ప్రకృతియంతటిలో, కలసి ఆడుతూ, పాడుతూ పులకిస్తాడు. అతని పరవశత్వానికి ఇంతా, హద్దూ, పుందవు. అలా హద్దుల నిర్ణయించబడిలం, గాలి లయబద్ధంగా వీచాలి, చెట్లు స్వరయుక్తంగా పాడాలి అని ఆంక్షలు విధించడమే అవుతుంది.

నేయం పినంగానే చెవులకు ఇంపు గలిగించేవి, లయ శిద్ధాలంకారాలు. ఆలోచించినకొలది అర్థమై, మనస్సును అపాల మధురమైలోచి అల్లి నిజలోతస్మయత్వము నొందించేవి అర్థాలంకారములు రసమానాలు. కనుక మన జానపదుడు

పదుని చెదలో పదిలంగా, నిత్యం, రావురం చేస్తూనే ఉంటుంది.

'ఏతాం' దొక్కే దావకు అందలి లీయక వచ్చింది పిలవడలు. అందలి త్రాగుతున్నాడు దావ... దీనకే పుంపు చెందుకని. మరిదలు దావ అందలి తాగేంత పరకు యేతాం దేసి నీకు లోడి దావకు సహకర్తమని తలచింది. ఎడమచాలు గట్టుమీద గట్టిగా పూన్చి 'యేతాం' కట్టెను గట్టిగా పట్టి క్రిందికి వాత్తి 'యేతా' చెయ్య బోయింది. దానిలో పావం! ద్రవమని బట్టించుకున్న పట్టుపైక పట్టు జిరిని పోయింది ఒప్పుబయుడపడింది. అందలి తాగుచున్న దావ మరదలిని, అమె పొందార్యాన్ని కూడా అందలిలోకలువుకొని తాగుతూ స్వకీయ సౌందర్యాన్ని వర్ణించి పాట పాడినాడు. హృదయంలో పొంగిన ఆనందంలో తన చెలి సౌందర్యా రాధనలో పరవశుడైన ఆతనినోట వచ్చిన పాట లయబద్ధంగా సాగింది; అలంకారాలను అలుముకొన్నది. దావకు కలిగిన పరవశంలో తాను సిగ్గుల మొగ్గయి తన వైక సంగతే మరచిపోయింది దరదలు. ఈపాట అందాంకారిక దృష్టిలోపడితే దీనిని కావిని. (తాపి, యిది అనుప్రాసయని పేర్కొన్తారు. కాని మన జానపదునికి తెలియదు- తాను పాడుకున్న పాటలో అలంకారమనేదో

> సంస్కృత సాహిత్యం ప్రాకృత సాహిత్యం పోటీపడినట్లు, మన తెలుగు గ్రాంథికసామాత్యం కూడా జానపద సాహిత్యంతో పోటీపడ జాలదు. జానపద కవి మాటలలో అలంకారాది కావ్యాంగాలు సహజసుందరంగాజాలు మారుతాయి. గ్రాంథికవుల రచనా రామణీయకం ప్రయత్నపూర్వకంగా జానపదులమాటలలో అలంకారాలు ఎలా న్యాభావికంగా వచ్చినవాలు తో యో తెలుపడం ఈ వ్యాసం ఉద్దేశం.

ఉన్నదే అలంకారం. అందం. "మల్లియా పువ్వోలే చెందలి నామా, మామాగారి చేట్లా నిన్నే చూడాయే..." ఇవి అప్పుగిరిలల పాట అమ్మాయి పిలవాలైన పదవ అమెను అత్తవారికి అప్పగిస్తున్నారు. అమ్మాయి పసిందాడు. వాడు అమ్మాయిని-మల్లెపూవులా పెంచినారట! అందే అలంకారమే కదా!

అలంకారం అనేది అలంకరణ. తన పరిపరిణ అలంకారం. అందం.

"మల్లియా పువ్వోలే
చెందలి నామా,
మామాగారి చేట్లా
నిన్నే చూడాయే..."

ఇవి అప్పుగిరిలల పాట అమ్మాయి పిలవాలైన పదవ అమెను అత్తవారికి అప్పగిస్తున్నారు. అమ్మాయి పసిందాడు. వాడు అమ్మాయిని-మల్లెపూవులా పెంచినారట! అందే అలంకారమే కదా!

అలంకారం అనేది అలంకరణ. తన పరిపరిణ అలంకారం. అందం.

"మల్లియా పువ్వోలే
చెందలి నామా,
మామాగారి చేట్లా
నిన్నే చూడాయే..."

ఇవి అప్పుగిరిలల పాట అమ్మాయి పిలవాలైన పదవ అమెను అత్తవారికి అప్పగిస్తున్నారు. అమ్మాయి పసిందాడు. వాడు అమ్మాయిని-మల్లెపూవులా పెంచినారట! అందే అలంకారమే కదా!

> సంస్కృత సాహిత్యం ప్రాకృత సాహిత్యంతో పోటీపడినట్లు, మన తెలుగు గ్రాంథికసామాత్యం కూడా జానపద సాహిత్యంతో పోటీపడ జాలదు. జానపద కవి మాటలలో అలంకారాది కావ్యాంగాలు సహజసుందరంగాజాలు మారుతాయి. గ్రాంథికవుల రచనా రామణీయకం ప్రయత్నపూర్వకంగా జానపదులమాటలలో అలంకారాలు ఎలా న్యాభావికంగా వచ్చినవాలు తో యో తెలుపడం ఈ వ్యాసం ఉద్దేశం.

రంగా. మిదిలే మానిపోయేలా, అకిలే రంగిపోయేలా చెంచినారట! ఇప్పుడేమి మామగారిపేలో పెట్టవలని వచ్చింది. అనగా యింటి మనుమరాలి ఇతడిలతు అప్పగెప్పవలని వచ్చినది. కాకిలేకంది. పోయేలా చెంచినామనడంలో తాకట్టని కాదు కాట్యం! అమెనెంగారాంగా నుడుపూరంగా చెంచినారో తెలిపేందుకు వాడిన పదాలవి. రసుర అమెను కొట్టక తిట్టక, కంటిలో పోటిలో పెటిలించి.

(మిగతా II పేజీలో)

నేటి విద్యావిధానం సమాజానికి ప్రయోజనకరమేనా?

—కసిరెడ్డి వెంకటరెడ్డి

> ప్రతి విద్యాలయం ఆర్థికంగా స్వయం పోషకం కావాలి. ప్రభుత్వాన్నో మరెవ్వరినో అనుక్షణం ఎదురు చూస్తూ, అడుగడుగునా ఈ బానిసత్వపు చచ్చు విధానం చావాలి...శ్రమ, విజ్ఞానం, వినోదం ముప్పేరతాడులా పేనుకుపోయిన విద్యావిధానంలో మాత్రమే ప్రతివ్యక్తి ప్రకాశింప గలుగుతాడు— అంటారు. ఈవ్యాసకర్త.

భారతీయ సమాజదౌర్భాగ్యమేమో కాని అది అనేక వర్ణాలుగా అనేకవర్గాలుగా, అనేక మతాలుగా అనేక జాతులుగా, విభక్తమయింది. ఇలా విభక్తం కావడానికి చరిత్రాసిక, చారిత్రక, సామాజిక కారణాలున్నాయి. నిరంతరమైన పాలకుల దురంతాలు-పరిత గురువుల అనాలోచిత చాందసాభిప్రాయాలుకూడా ఈవిభజనకుకారణాలే కాని అన్నింటికీ సంస్కృతిసంబంధమైనఅంతస్సూత్రం మాత్రం ఒకటుంది. ఆఅంతస్సూత్రం వల్లనే ఒకవాడు చెడ్డా, ఈ నాటికీ బ్రతికేవున్నాం - బ్రతుకున్నాం - బ్రతుకగలం.

అయితే ఈబ్రతుకుల్లో ఎవరి వృత్తి వారుంది. ఎవరికర్మ వారికుంది. సమాజాభివృద్ధికి పాటుపడుతూనే బాలుండి తమ జీవనపథంలో ముందడుగు వేయడానికి యత్నిస్తున్నారు. అయిన్నాలలో కొందరు అడ్డదారులను, అపసిటలను ఆశ్రయించడం దురదృష్టకరమైన విషయం. ఈచెడు ఉదాహరణలనే అనుసరిస్తూ మనను దుర్వ్యసనాలే వారున్నారు. మంచినే చెబుతూ చెడుమార్గాన్ని

((మిగతా II పేజీలో)

మేడిపళ్లు

పర్వతం అంత ఉన్నతంగా పుందంటు
దాని పాదాలెంత లోతున పాతుకుపోయాయో!
కడలి ఆ గాంభీర్యాన్ని నిల్పుతుందంటు
దాని కడుపులో ఎన్నిమంథరాలు తిరుగు తున్నాయో!
ఒకజాతి జెండా గర్వంగా ఎగిరిందంటు
అక్కడ ఎన్ని త్యాగాలు పునాదు లయ్యాయో!
ఒకడు పేర్గొన్నక గన్నాడంటు—అతని
గతంలో ఎన్ని అపజయాలు సమాధులయ్యాయో!!

— ఆచార్య తిరుమల

నేడే చేరండి!
జయశ్రీ మూవీ లో
ఉచితం గా పొందండి!
జిప్ హేండ్ బ్యాగ్
జిప్ ఎయిర్ బ్యాగ్
బ్రీఫ్ కేస్
జిప్ డాక్యుమెంట్సుపైలు
పాకెట్ ట్రాన్సిస్టర్
నేడే రు26లు చెల్లించి సభ్యులుగా చేరండి! వివరములకు
ప్రాతినిధ్యము లేని పోట్ల జేతమపై లేదా కమీషను పై ప్రతినిధులు కావలెను.
PRAVIN INDIA

నేటి విద్యావిధానం

(I వ పేజీ తరువాయి)

తప్పు చెప్పడం మొదలు పెట్టాడో అతడే ఆ కాలంలో గురువు-ఉపాధ్యాయుడు.

సమాజంలో చేరుకొనిపోయే కుప్పు విద్యార్థికై పడగూడదనే ఆలోచన పోషకులకు కలిగింది. అందువల్లనే ఆశ్రమ పాఠశాలలు వెలశాయి. కొండలు కోనలు గుహలు విద్యాసిలయాలయ్యాయి. సమాజం నిర్మించుకున్న ఈ పఠనాలయాలు రానురాను స్వయం పోషకాలయ్యాయి. ఏరాజులైనో, విద్యార్థుల తల్లితండ్రులపైనో ఆధారపడ్డం ఆగిపోయింది. తమ ఆశ్రమపాఠశాలల్లో పంటలు పండని కాలంలో ఆశ్రమ సమీపారణ్యాల్లో తనదగ్గఱనులులలమూ కాయకపరులూ లభ్యం కానిసమయంలో శిష్యులు బిక్షటన చేసేవారు. ఏరోజుకెంత కావాలో అంతే తెచ్చుకునే వారు. అత్యవసర పరిస్థితుల్లో గురువులే వెళ్లి ప్రభుత్వాన్ని(రాజులను)యాచించే వారు. సాధారణంగా యాచించడం జరుగకుండేది రాజులే ఆయాశ్రమాల పరిస్థితులను తెలుసుకొని స్వయం దంగా సహాయాన్ని అందజేసేవారు.

కాలచక్ర గమనంలో వ్యవస్థలు మారాయి. వ్యవహారాలు మారాయి. వర్ణవ్యవస్థల పట్ల గర్వపరులుగా పాఠక బాయాలు. దీనికితోడు ఆశ్రమాలు మతగురువుల చంకల్లోకి యెక్కాయి. రాజుల చేతుల్లో కీలుబొమ్మలయ్యాయి. విద్యా ప్రమోజనం దెబ్బతిన్నది. ఇంకే ముంది? సమాజంలో సంఘర్షణలు ప్రారంభమయ్యాయి. ఆర్థికంగా లభాన్ని అందుకున్న వారింకా ఆందులో లెక్కడం మొదలుపెట్టారు. దానితో స్వార్థభూతం మనస్సులో రైతక్కలాడింది. అందువల్లనే పవిత్ర ఆశ్రమాలను తమ గుప్పిట పట్టుకున్నారు. గాలి-వీరు-ఎండలా అందరికీ సరిసమానంగా అందించవలసిన విద్య కొందరి సొత్తయింది. విద్యాబిలువలు దెబ్బతిన్నాయి. అల్పసంఖ్యాక వర్గం ప్రమోజనాలను నెరవేర్చడమే ఆనాటి ఆశ్రమాల ధ్యేయంగా మారిపోయింది విద్య పేరాల హర్గాన్ని వదిలి పట్టి పిల్లదాటల్లో పడింది; ఇరుకుదాటల్లో సిడచింది.

ఇంత అనైక్యం సమాజంలో చోటు చేసుకొనివున్న తరుణంలో పక్కవాడు నిక్కినిక్కిచూసాడు. వడి తప్పుకు చేయకుండా ఓచేత కత్తితో, మరోచేత పుస్తకంతో ఈ దేశంలో అడుగుపెట్టాడు పుస్తకంలోని నీతి సూత్రాలకుంగొంగితేసరి లేకుండేకత్తిలో కత్తిరించడం మొదలుపెట్టాడు. వాడి కత్తికి, వాడి విద్యకి ఎదిరించి నిలిచింది లేదు; నిలబడి గెలిచిందిలేదు.

అందువల్లనే పాలకులొకరయ్యారు; పాలకులొకరయ్యారు.

పాలకులు పాలితులు వేర్వేరయినప్పుడు ఆ సమాజంలో కణక్షణం సంఘర్షణే ఉద్భవిస్తుంది. ప్రజల సుఖశాంతులకన్న వాటించుకున్న అధికారాలను అనశ్వరంగా నిలబెట్టుకోవాలని పాలకుడు యత్నంచేశాడు. దేశజనాభాలో వారలకుడిది అల్పసంఖ్య అందుకొరకు తమసంఖ్యను పెంచాడు. మూర్ఖపు ప్రోరంభ మయింది. ప్రజలలో కొందరి మనస్సులు మారాయి. మతాలు మారాయి. పాలకునికి గర్వంహెచ్చింది మాడుతున్న ప్రజకు, తన జాతిప్రజలకు మాత్రమే పౌరహక్కులు కలిగిచ్చాడు. ఉన్నవాళ్లు, లేనివాళ్లు పాలకుని ఊతై పోటీనాన్నారు.

ఈ మూకతిమ్మడి మార్పిచులవలన అవకాశవాదులు. పదుపుతెలుపు కొరకు ఏమేంతకాగొడుగుగా ఏ స్థితి వారు తమ మతాన్ని, ధర్మాన్ని, జాతిని పరిత్యజించారు. ధర్మసిద్ధులవాడు. సనాతన సంప్రదాయాన్ని మించింది మరొకటి లేదని భావించేవాడు. గుసగుసల ఉద్యమం ప్రారంభించాడు. కాపు లగుసగుసలు గాపుకేకల వరకన్న రారెక పోయాయి. సనాతన హైందవజాతి ఒక్కటే అని, ఇందులో భేదాభిప్రాయాలులేవని, అస్పృశ్యత అనేది మహాపాపమని. పక్షపాతాన్నాలాలు, కలపు వేలివేతలు పాటించ గూడదని ఎదురు ఉద్యమం లేవదియలేకపోయారు. ఒకవేళ యెవరైనా ఆచార్యులు దీనికై పూనుకొన్నా సమాజంలోని అనేక వర్గాలు అతనికి అండగా నిలువలేక పోయాయి. అందువల్లనే ఈ దేశంలోని జాతిలో ఏకీకరణ లేదేపదంగా సిల్చిపోయాయి.

దీనిని అనరాగా తీసుకొని తమ రాజకీయ బలంతో, అధికార దురహంకారంతో పవిత్రకలుషిత వాతావరణాన్ని సృష్టిస్తూ వాలబులు అన్ని రంగాలపై తమ ముద్రవేశారు అందుకే తమ మైధాచిక బలంతో అస్పృశ్యతే అనైక్యతా ఉద్యోగంగా మారుతున్న ఈ విద్యాలయాలపై విరుచుకపడ్డారు గురువులను తొక్కడికక్కడ నరికి పారేశారు చెట్టుకొనడై నడుగిట్టుతున్న శిష్యులను అరికిరిమివంచారు ఏకొట్టివాలో సంస్కరణ భావాలున్న వారినిరహస్యంగా హత్యలు చేశారు. ఇక సమాజంలో మిగిలింది వామరపనం వారిదగ్గరికి స్వధర్మశాలనా స్రవంతిని చేరనీయకుండా ఆనకట్ట వేశారు. ఇంకేముంది! జాతీయ పతాకం రాజులను పోల్చాకొట్టించారు గ్రామసింహాలై నవాబులను నవాబులు కరచుకుంటున్న తరుణంలో 'నవాబుగిరి' పుచ్చుకొని మెల్లమెల్లగా సమస్త భారతాన్ని ఆక్రమించారు తెల్లదొరలచల్లని కత్తికోలలకు తెల్లబోయిన పామర ప్రజానీకం మళ్ళీ మెళ్ళోడానికిమెడన్నవాళ్ళాలు పట్టింది. దేశం మొత్తం వారి పాదాక్రాంతమై పోయిన తర్వాత భారత ప్రజానీకం దుర్భర దారిద్ర్యంలో నిరసదారస్యతతో దైన్యస్వరూపమైపోయింది తమవ్యాపారానికి తమ పరిపాలనకు వారికి కొంత మంది గుమాస్తాలు కొంతసైన్యం కావలసి వచ్చింది. అస్పృశ్యతా రమణీయం అంటూ అవురావురు మంటూన్న ఈ జనాన్ని ప్రలోభపరిచి తమకనుకూలంగా తీర్చి దిద్దుకోడానికి కొన్ని విద్యాలయాలను తెరిచారు. అందులో అస్పృశ్యతా విద్యలను నేర్పడం ప్రారంభించారు. సంఘర్షణ మానుషుడుగా దిద్దే విద్యలకవి. భారతీయులను కేవలం దాసులనుగా అని తయారుచేయగలవు. వాళ్ల ఉద్దేశ్యం జయప్రదమైపోయింది.

అంతేగాక భారతీయ ధార్మిక వ్యవస్థనూ, పద్ధతులనూ, సంగాలనూ దుయ్యబట్టడం మొదలుపెట్టారు. దానికితోడు పైశ్చాత్య విద్యాన్ని. మందుల ద్వారా ఇంజక్షన్లద్వారా మెల్లగా భారతీయుల శరీరాల్లోకి చొక్కించడం మొదలుపెట్టారు కాని స్వధర్మంపై స్వజాతిపై అభిమానం కలిగిన భారతీయుడు మేధావులు ఆంగ్లేయుల కుతంత్రాల్ని బహిరంగం చేశారు. జాతీయాభిమానాలు దేశభక్తిలో పెల్లుబడంతో అక్కడక్కడ జాతీయ పాఠశాలలు స్థాపించారు. ఆ పాఠశాలలో ఎనిచేస్తున్న భారతీయ ఉపాధ్యాయులు చదువుకుంటున్నవిద్యార్థులు దేశీయవాదులనుదాహరణంగా దిక్సూచిగా భావించారు. భారతదేశంలోని విద్యారంగంలో స్వాతంత్ర్య దీపాన్ని వెల్లువికింది. పాఠశాలలు, కళాశాలలు, విశ్వవిద్యాలయాలు జాతీయోద్యమాన్ని బలపరుస్తూ 'క్విట్ ఇండియా' నినాదాన్ని చేశాయి. వారునేర్చుతున్న విద్యల్లోని అంతరార్థాన్ని మరా సమస్త ప్రజలకు తెలియజేశారు. ప్రభుత్వం మీదనే ఆధారపడివున్న విద్యార్థరంగం స్వాతంత్ర్యం పద్ధాక మూడా అదేవిధంగా భారత జాతీయ ప్రభుత్వంపైన ఆధారపడింది.

* * *

స్వాతంత్ర్యానంతరం వైజ్ఞానికాది రంగాల్లో విద్యాసంస్థలద్వారా గణనీయమైన పరిణామాలు వస్తాయని సమాజం అభిలషించింది. కాని బ్రిటిషు వారు నాటిన విద్యావ్యవస్థ అనే మీమే మొలకెత్తి మహావృక్షమై శాఖోపశాఖలలో విస్తరిల్లింది. ఈ దౌర్భాగ్యానికి మనవారి నసే యేమి లాభంలేదు. ప్రభుత్వరంగం లోనూ ప్రజా యాజమాన్యరంగంలోనూ లెక్కలేనన్ని పాఠశాలలు కామరతంపరలయ్యాయి. విద్యార్థుల సౌకర్యాలకు కావలసిన ధనం కోసం, ఉపాధ్యాయుల వేతనాల కోసం ఈ విద్యాలయాలన్నీ సంపూర్ణంగా ప్రభుత్వంపైననే ఆధారపడ్డాయి. అధికారంలోని అనీతిపరుల చేతుల్లో చాలా విద్యాలయాలుకీలుబొమ్మలయ్యాయి అధికారుల ఆగ్రహానుగ్రహాలకు ఇరుగుపొరుగయ్యాయి- దయా దాక్షిణ్యాలు హుమ్మడుగ దీపీ అన్నాయి ఆర్థికంగా అనేక అస్తవ్యస్తాల్లోకి దూరిపోయాయి భారతీయుల దార్శనిక ప్రణాళికలో అస్పృశ్యరంగాలకన్నా ప్రముఖ పట్టునే మేనేస్తూ రాశిలో హామీలయ మంత కనిపిస్తూ వాసిలో నిడికెడంతగా ఉండిపోయింది. ఇప్పటికీ ప్రభుత్వం పిడుపులేస్తున్న నిధులు సరాలంలో అంచుక ఉపాధ్యాయ లోకంలో అసంతృప్తి పెరుగుపోయివుంది.

అన్ని ఇంతేగాక విద్యార్థుల్లో క్రమశిక్షణారాహిత్యం మ్యాజిలంగా విజృంభించి తమ పాలు పెరిగిపోయింది. అస్యంతరాగాల్లోని ఉద్యోగులకన్నా ఉపాధ్యాయులు తక్కువగా ఉన్న కారణాన ప్రతిభావంతులు ప్రత్యామ్నాయ వైపు వారు ఈ వృత్తివైపు ఆకర్షితులు కావడం వల్ల అనేకులనువిశిష్టణాలు కావడం వల్ల చేత అతకూ చెడ్డ వాడుగానే తెలిసిన వారి చేత పరిగణింపబడుతున్నారు. ఇది వ్యంగ్య దోరణి "విద్యనెరంగని వాడు మర్త్యుడే!" అనుదానికి. 'కాడ'ని యెవరైనా యిస్తే సమాధానం చెప్పగలరు కావున యిటువంటి సమస్యలు జాతిపుగా పాపాయెను నిందించాడు. ఇది కాకు స్వర వ్యంగం, స్తుతి నిందా.

"స్థాలిపులాక న్యాయంగా" కొన్ని జాతిపద గేయాలను. వానిలోని అలంకారాది విషయాలను వివరించాను. ఈ గేయాలలోని అలంకారాలను వివరించడంలోని భావం- ప్రతి జానపద గేయంలోనూ యేదో మాత అలంకారం వుంటుందనీ. వుండాలనీ. కాదు. గ్రాంథిక కవుల అలంకార శాస్త్రాలు తరలా

జానపద కవిత్వంలో

(I వ పేజీ తరువాయి)

మంచిగా మనలు కొనేబట్టు చూడుకోవలసిందని మనపిలేస్తున్నారు ఆమ్మాయి వాడు. అబ్బాయి వారితో. ఇపుడు 'మల్లియ' ఉపమానం; అమ్మాయి పువ మేయుం. సౌకుమార్యం, లావణ్యం, సౌరభం. యిత్యాదులు సమానధర్మాలు. 'పువ్వోలె' అనేది వాచకం, అది పువ్వు వలె కనుక ఉపమాలంకారము. తమ దిక్కును ముద్దుగా చూచుకోమని చెబుతూ తమ హృదయ గతమైన ఆప్యాయత చెల్లుబడ్డ పులువడినపుడు- తప్రేమ. దాంపత్య ప్రేమపింపు తప్పు. అలంకారం మాట అనమెఱుగదు. అది సహజ ప్రవాహం.

"పాపాయి బలే మంచి వాడూ
రెండు పాల పిట్టల చెప్పినాడూ,
పొయిరేసి పొట్టిచ్చి నాడూ
అల్మాయి తాను దిన్నాడూ
పేగులూ పెండ్లాసికిచ్చినాడూ
పిల్లలను సింగ జూపిచ్చినాడు
పాగాయె బలే మంచి వాడు"

అమరల పాపయ్య రెండు పాల పిట్టలచెప్పి పంపి పాల్చినాడు. అలలతాను దిన్న మిగిలింది భార్యకిచ్చాడు పాపం పిల్లలు కేడుమిగల్చలేదు. సరే. సమ్మదియుడైన తానపద డీ విషయాన్ని గ్రహించి హృదయంగత పంచి పాట పాడుచున్నాడు. బాగానే వింది; కాని నానాయ్య వలటి తండ్రిని మనమెలా చూడలేదీ. ఎంతటి క్రూరుడైనా తాను దెచ్చిన పదార్థాలను మొదట పిల్లలకిచ్చి తనిసి చి, సిదుగాని తాను తనకు-తల్లి తప్పక కాని ప్రస్తుతం మనవా నయ్య అలాగా. తెచ్చిన దానిలో కొంత తానుదిని. మిగతాది భార్యకిచ్చి తినిపించాడు పిల్లలకేమీ యివ్వలేదు. అటువంటి కఠినుడిని మన తానపదకవి "బలే మంచి వాడూ" అంటు కీర్తిస్తున్నాడు. ఇది ఆశ్చర్యంగానుంది కాదు. కొంత చిత్తస్థితిని తెలుస్తుంది మన తానపదకవికి నాయ్యపై ఎన లేని. కోపం పుట్టుకువచ్చింది. దాంతో నీవు

కవులనం నిర్వధించాడారా?

(I వ పేజీ తరువాయి)

దిన్నవు లార్జిరసంద్రమాలకున్:
చాలని మానికి వృత్తుల
చకలి దాకిరి టీచరీలకున్;
నేతువ గుర్తి పేలికకు.
స్టేజుల పొట్టలపాలకున్;
చాయను మూలగాన్
ప్రభువులకున్ నవాయిదాలకు
క్యాలకు, వస్త్ర భాష్యములు...
అన్న తత్వలహరికి చదివినట్టుగా"

దక్షుడు మిన్న ఎట్టినవి అవుచే కాకుండా గద్యాలలో కవి సమ్మేళనాలలో మంత్రుల అధ్వర్యాలలోనే వీరు చదివినవి మ-

"కాను భలంబు గాని, అర
కాను సుఖంబును గాని లేకిటుల్
గానిల నేల నీ మదుల
కానర! కానసనక్షుత్రైతనేన
రానిలదా సదార్థులను
పాండితి వాక్పటు రత్న మందువా?
నీ సహగోత్రులే అవుట;
నిన్నె గణింత్రు సభాధినేతనా"

అనే పద్యము. దార్యత గల కానన సభాస్తారులను వయనూ. దనమాతప్ప ఇతర యోగ్యత అవసరంలేని. నేటినున్నకలనియమాలను ఖండించింది.

"దున్నెడి వాని నేనయిన.
దోచెడివాడి తయండా? భూములన్
పెన్నుడి పైతె? ఎప్పటికొ
నే పిరుముండునో మారకుండునే
ఎన్నటి కేని కానరవ
తీ! అటి భూములు దున్ను వానికే
అన్నియు హక్కు లేర్పడె గ
దా! అదిరాని భూమి కీవికటో"

వంటి పద్యాలలో "దున్నే వానిదే భూమి". నినాదాన్ని అవలంభించాడులు చేసే దురుపయోగాలనూ. ప్రభుత్వాధికారులూ, నేతలు జానపద్లోల్లుపుగ కరమైన ప్రవర్తనల నిమర్శించాడు

"రాజకీయపు నటనల భ్రాంత గొల్పి
మధ్యపెట్టెడి రాంబాబు మారిపోవు
కనులు దెలుతుడు జనులు మీ
పనత రచ్చ
కెక్కు కాలంబునున్ దాపురించు
గనుడు"

"నాడు నిటుంబ ఖండుల ర
ణంబున నీవిదిరించువన్నవో
రాడిన రాక్షసుల్ నమర
మందున నీ శరధాటి కూలియున్
నేడిటు భారతావని జ
నించిరి మాపయి పెత్తనంబుకై
ఓడయవై దయార్ద్ర! పద
లింపుము నేడిక వీరి పిడలన్."

వంటి గర్వ నిర్వేదక వేదనా రచనలు వరళ్ళకాలున్నవి. సంఖ్య లోనూ. తూకంలోనూ వీరిని మించినవి శ్రీ గడియారం వారివి అనల్పాకంగానున్నవి. ఇటువంటివి అనేకం అత్యవసర పరిస్థితిలోనే. వీరి వాణి పాలకుల పక్షనే ప్రతిధ్వనించినది. అంతమాత్రాన ఈ అత్యవసర శాసనాల పరిస యుపయోగాలను పదిన అక్షర జీవులు మన రాష్ట్రపిదున తెలిసి కాదు. "కాని ఎంతటి వాసికేని ... కవిని శాసించు మగటి మొక్కనికి గలదె?" అంటే లేదు అని నిరూపణే ఈ రచన యొక్క ఉద్దేశ్యం. ఇట్టి రచనలు వ్రాసి మూల పెట్టక పెడకల అలపించిన వీరి నిర్భయమూ. నిశాయితీ అభివందనీయాలు కదా! ఇంకెందరో ఇట్టిమహానుభావులు.

కిమ్ కర్తవ్యం?

ఇంకా

వాగలిపట్టి గతాన్ని దున్నకండి!
దున్నింది చాలు—
ఇక
నాగటి చాలు
పెంబడే
మీ మూర్ఖ పరిపాలన
విధానపు పిత్తనాలు
చల్లి
మాక్కూడా పెత్తనాలు
చెలాయించే
శక్తి సామర్థ్యాలున్నాయని
నిరూపించుకోండి
పక్షే—
పక్షకాలం కూడాను!
నేటిలం గతాన్ని బొకుగా
తవ్వడమే మీ పనైతే—
అన్నీ పెంకులూ
శకిల వస్తువులూ కొడుకులై.
అప్పుడు హర్షింతబోదు ఈ జనత-
జయోల్పతనం మీ పనత

—నలిమెల భాస్కర్

మలకముగా పలించి. సందర్భాలకు పట్టాలకు, అమరయిన అలంకారాలను సృష్టించి రసాలను బోషించి. తయ్యస్పరచి పాఠాన్నివండించి. సర్వాంగ సుందరంగా కావ్య సృష్టి జేస్తారు. కాని మన జానపదకవి నాలి పేడ దర్శించనేవ్యంచేస్తూనమౌలికంగానానం చేస్తాడు అతనికి అలంకారాది నియమాలు లక్షణాలు గాని పట్టవు. సహజానందాంద్రేకముల వెలువరిస్తూ వుంటాడు కాకతాళీయంగా అక్కడ డక్కడ కొన్ని అలంకారాలు దొర్లుతూ జానపదుని హృదయగతమైన అలంకార ప్రతిభ చాటుతూ వుంటాయి. గ్రాంథిక కవి పుద్దేశ పూర్వకంగా అలంకార విధానం అమలు పరుస్తాడు జానపదకవి అనుకోకుండానే అతని హృదయంలోని అలంకార ప్రేమ నేమ నేనంటూ అట నటవెలువడుతుంది. ప్రయత్నం లేకుండానే అయల్పడిన ఈ జానపదుని అలంకారాలు- మనహృదయంపలెనే నిజంగా పల్లెపూవులా వుంటాయి. పేలుతాకి మణుల్లా ఉంటాయి.

మట్టి చెట్టు

(I వ పేజీ తరువాయి)

కాకులు కావుకావుమంటూ మర్రిచుట్టూ తిరిగాయి. నారాయణ మర్రికొమ్మ కొట్టించుకుపోయాడు.

శివయ్య వల్లో నీరసం ప్రవేశించింది అతనిలోని ఉత్సాహం అడుగంటుతూంది. 'మర్రి మరొకరిదని శేలింది. యివ్వాళ కాకుంటే రేపువాడు మర్రిని నడుకుతాడు' అన్నాడు శివయ్య అకాత్రి కూడిన వారితో.

'సామీ! మర్రిచెట్టుపోతే మాగతేమి? అడిగాడు జనం.

'మనగతి చూచేవాళ్లుంటరు నాయనా స్వార్థం పెరుగుతుంది. సామాన్యుడు బతకడు'.

మర్రికింది జీవితంలో భయం ప్రవేశించింది. ప్రాణాలు అరచేతుల్లో పెట్టుకుని జీవిస్తున్నారు జనం. పిల్లలు కోతి కొమ్మంచి అడ్డానికి రావడంలేదు. కాకులు మాత్రం వాటి నివాసం వదల్లేదు. శివయ్య జబ్బున పడ్డాడు. లేవడంలేదు. శివయ్య కొడుకులు స్టేషన్ దగ్గర మూటలు మోస్తున్నారు. గంగమ్మ కంటికిమంటికి ఏకధారగా ఏడుస్తూంది. గంగమ్మ రెక్కలుపరిగిన పక్షిఅయింది. శివయ్యను అక్కడి జనం అడుకుంటూనే ఉన్నారు. అయినా అతడు కోలుకోవడం లేదు. అతనికి పట్టింది మనోవ్యాధి. ఇంతమంది నిరాశ్రయులై తేయెలా? యింతకాలం జనానికి ఆశ్రయం యిచ్చిన మర్రికూలితే ఎలా? శివయ్య కుమిలిపోతున్నాడు. శివయ్య చిక్కిపోతున్నాడు. శల్యంఅపోతున్నాడు.

మరొనాడు నారాయణ వచ్చాడు. అతడు మంచి మార్పుతో వచ్చాడు. అనేక గొడ్డళ్ళవాళ్లను వెంట తెచ్చాడు. కదలండి చెట్టుకింద నుంచి, యిది వారి

బ్రాహ్మే ముహూర్త ఉత్తిష్ఠేత్ స్వస్థో రక్షార్థ మాయుషః (వాగ్భట సూత్రం) మనుష్యుడు తన ఆరోగ్యమును రక్షించుకొనడంకోసం బ్రహ్మ ముహూర్తంలో నిద్రనుండి లేస్కొనడం అవసరం. దీనివలన ఆయువు సురక్షితంగా వుండి మనుజుడు రోగరహితుడవుతాడు. సాధారణంగా మనుజునికి ఆరేడు గంటల నిద్ర అవసరం. కనుక తొందరగా పడుకుడి. తొందరగా ఉషఃకాలంలో లేస్కొనాలి. పసిబాత శిశువులు, పసిబాలు తెల్లవారుజామునే లేస్కొంటున్నాయి. దీని బట్టి ప్రకృతితః ఉషః కాలంలోనే లేస్కొనడం స్వాభావికమూ, నైతికమూను

ఇలా లేస్కొన్న పిదప మలమూత్ర విసర్జనం ముఖ ప్రక్షాళనాదికం ప్రాతఃకర్మం నెరవేర్చాలి. మలోత్సర్జనం సామాన్యంగా ఉదయం సాయంకాలాలలో రెండు పర్యాయాలు చేయాలి. మల విసర్జన సరిగా లేకపోతే ప్రేగులలో మలం గ్రుక్కడం వలన నానా వ్యాధులు కలుగుతాయి. బియ్యంకంటె గోధుమలలోను, కాకుమలలోను, పలాలలోను మధురాష్ట్ర లవణకషాయాలలోను మలోత్సర్జనం సాధీనా జరుపుగుణం కలదు. కాబట్టి వానిని అడపాదడపా సేవిస్తుండాలి మలమూత్రాలు సాధీనా బయటికి వచ్చినచో పునః ఆకలి దప్పులు ఉత్పన్నమవుతాయి. జీర్ణక్రియ సరిగా జరుగుతుంది. కోపిలేంచేటు మలోత్సర్జనం సరిగా ఉన్నాడా లేదా అని చూచుకోవాలి.

మలమూత్రోత్సర్జనం తరువాత ముఖ ప్రక్షాళన మహ్వేవిధేన నాదులు చేసుకొని సాధారణంగా దంతధావనం లేక వాలాసుగుణముగ ఉద్దిశాలతోనో స్నానంచేయాలి.

ముఖప్రక్షాళనంలో దంత ధావనానికి సాధారణంగా వేప, తుమ్మ పుల్లలను బాగుగానమిలి సన్నని బ్రష్‌గా చేసి దానితో పళ్ళు తోముకొని జిహ్వాపట్టే బనితో లేక చేతివ్రళ్లతో నాలుకను బాగా తోమి దంత, ముఖ జిహ్వా మలాలను తొలగించి, నాసికాంత్ర మలాలను కూడా బాగుగా చేసి, కడిగి బాహ్యముఖ ప్రక్షాళనంకూడ చేసుకోవాలి.

స్నానానికి పూర్వం తిలతైలంచేత శరీరాభ్యంగనచేసి చెవులలను మూసి బిందువులను వేసుకొని నలుగు పిండి చేత ఉద్వర్తనం చేసి స్నానంచేయాలి తరువాత గాయత్రీధ్యానం (సురమారాయిని) దాటుకలెలె సూర్య కళ్ళకు అంకనం (కాటుక) పెట్టుకోవాలి.

ఆరోగ్యంగా ఉండడానికి వ్యాయామం కూడ అవశ్యకమై వున్నది. ఆహారం తుడుస్తూ ఏ శరీర పరిశ్రమ చేయక ఒకే స్థలంలో కదలకుండ వుండడం చేత అల్పం జీర్ణంగాక అజీర్ణవ్యాధులు తిన్నవి వస్తుంటాయి. దీనివలన శరీరపాదీ ధాతువులు సరిగా ఉత్పన్నంగాక శరీరం క్షీణిస్తుంది. కనుక శరీర పరిశ్రమ చేయాలి. పైకి, అరపైకి దూర మయినా నడవాలి. లేదా అదు వ్యక్తికి సంబంధించిన ఏశరీరాయకు జనకమైన పనినయినా తప్పక చేయాలి.

శరీరాయాసజననం కర్తవ్యాయాస ఉచ్యతే. అని దర్శకర్థకాను మోజనాం ఆరోగ్యం మూలమత్తమమ్' (చరకము) ఆరోగ్యంగా వుండుటవలననే మానవుడు జీవితంలో ధర్మకార్యాలను నెరవేర్చి ధనం సంపాదింపగలడు. తద్విపరీతం ఇంద్రియ కామాలను నెరవేర్చుకొని. తుదకు మోజనికి యోగ్యుడవుతాడు. ఆరోగ్యంలేక రోగాలు పుడితే ధర్మార్థ కామమోజనాలలో దేనినీ సాధింపలేడు.

"సమదోష సమాగ్నిశ్చ
సమధాతు మలక్రియః"
ప్రసన్నాత్మేంద్రియమనః
స్వస్థ ఇత్యభిధీయతే" (వాగ్భట)

వాత పిత్తకఫములనబడు పాంచభౌతిక దోషములు జఠరాగ్ని రసాది సప్తధాతువులు మలక్రియలు సమానంగా నుండి ఆత్మ ఇంద్రియాలు ప్రసన్నంగా వుండే అట్టి పరిస్థితికి స్వాస్థ్యం, ఆరోగ్యం యని పేరు.

"శీర్షపాదశరీరం" శరీరం పదంపడి పీడిస్తుండటంచేత, దాని పీడిస్తున్న బలాన్ని అంతాలను పూర్తి చేయడానికి అదే పదమైన పాదపూరక పదార్థాలను ఆహారంగా సేవించాలి. నిశిచరులను పుష్టిస్తుంటం చేయడానికి పత్ర భోజిత (తమ, పుదీనా ఉప్పు, కారపు చేదు, వగరుగల) ఆహారపదార్థాలను సమపరిమితంగా సేవించాలి.

"శీర పృతాధ్యాసో రసాయనానాం శ్రేష్ఠ తమః" (చరకము) శరీరానికి పుష్టినిచ్చి, బోయిన బలాన్ని మరల

డాక్టర్ వి. పురుషోత్తమాచార్య

నింపాలంటేనే గుణాలుగల రసాయన ద్రవ్యాలలో క్షీర పక్వాలు, బాలా ఉత్తమమైనవని ఆయుర్వేదశాస్త్ర మతం పుట్టిన శిశువు బాలచేతనే పరిపుష్టినొంది ఆరోగ్యంగా వుంటుంది. ఆరోగ్యంగా వుండేటప్పుడేగాక రోగావస్థలోను ఈ పాలు సర్వ విధాల యోగ్యంగా వుంటాయి.

ఆహార దాన్యాలలో బియ్యము, గోధుమలు తొన్నలు ఉపయుక్తాహార వస్తువులు బియ్యముకంటె తొన్నల యందును, వాసకంటె గోధుమల యందును బలకరతత్త్వములు(ప్రోటీన్లు, విటమిన్లు) ఎక్కువగా వున్నవి. కనుక బియ్యంలోపాటు తొన్నలు, లేక గోధుమలను కూడసేవించుట శ్రేష్ఠం, పప్పులలో కంది, పెసర, పెసిగ, మినప పప్పులు శరీరమునకు బలోష్టములు పుష్టిని కలుగజేయునవిగా వున్నవి కనుక అవసరాన్ని బట్టి తగిన మోతాదులో సేవించాలి. కాలంలో పాల కూర మెంతి, బోయి, కొత్తిమీర, పుదీన, చుక్కకూర క్యాబేజి, కాలీఫ్లవర్ ఆకులను మార్చి మార్చి వాడితే శరీరానికి తగిన బలం చేకూర్చి మలోత్పత్తిని కార్యాలను పూర్తిచేస్తాయి.

మానిలో ఏడుసేసిగ, పువ్వులు, తమలపాకు నూనెలుకూడ స్నేహతత్త్వాలను మురిపొన్నం చేయుగలిగి వాతవినాశానికి అనుకూలంగా వుంటాయి.

పైన చెప్పిన వస్తువులన్నియు వ్యయమైన రసాది ధాతువుల అంశాలను మళ్ళీ పరిపూర్ణం చేస్తున్నవి. కనుక తన శరీర ప్రకృతుల కనుగుణ్యంగా వుంటే ఆహార వానీయాలను ఉదయ సాయంకాలాలలో సేవించాలి.

భుజించే ఆహారం తక్కువగా. అధికంగా లేక తనకు అనుకూలంగా వుండకూడదు. ఆకలి కల్గినప్పుడు మాత్రమే ఆహారం సమానంగా ఉదయ సాయంకాలాలలో (పగలు 10-11 గంటలకు, రాత్రి 8-9 గంటలకు) రెండు పూటలు మాత్రమే భుజించి పలసిని ఆయుర్వేద శాస్త్రోపదేశం. అధిక, న్యూన, విషమ ఆహారాలు సేవిస్తే జఠరాగ్ని పై పమ్యం చేత నానా వ్యాధులు ఉత్పన్నమవుతాయి. కనుక ఉత్తమ ఆహారంతోపాటు శుద్ధజలపానం గూడ ఆరోగ్య పరిరక్షణలో విశేష పాత్ర గల్గివున్నదని తెలుసుకోవాలి.

"పానీయం ప్రాణినాం ప్రాణః
సర్వమేవహితన్యయం"
(భావ ప్రకాశ)

జలం ప్రాణులకు ప్రాణం వంటిది. విశ్వమంతా మిస్పావభాగం జలంచే నిండి వున్నది. కనుక ఈ జలము విరామంకలిగిన దప్పి కల్గినప్పుడెల్లా అవసరానుసారంగా పుచ్చుకోవాలి. అవసరమున్నప్పుడు ఒకవేళ రోగికి జలం యివ్వని పక్షంలో ప్రాణాలుకూడ పోతాయి. ఈ జలం ఎరిక్రుంగ లేకుంటే దానిలోని హూమ్యక్రిములు శరీరంలోనికి వెళ్ళి నానా సంక్రమ వ్యాధులు ఉత్పన్నమై ప్రాణాలను హరిస్తాయి. లేక నానా ఉదర ధర్మవ్యాధులు మన్నగు వాని ఉత్పన్నం చేస్తాయి బోజనం చేసినపుడు ప్రతి నిత్యం బోజనానికి మధ్య మధ్యన కొద్ది కొద్ది నీళ్ళను త్రాగితే తినిన పదార్థం సరిగా మిశ్రమమై బాగుగా జీర్ణం కావడానికి ఉపయుక్తంగా వుంటుంది".

పుష్ట మానస శరీరం మూడు ఉపస్తంభాలపై ఆధారపడి వున్నది. 1. ఆహారము. 2. స్వప్నము (నిద్ర). 3. బ్రహ్మచర్యం. సంతులిత ఆహారము సరియైన నిద్ర, ఇంద్రియ నిగ్రహం యనియర్థము. ఈ మూడు స్తంభాలలో ఏ ఒక స్తంభమైన అవకతవకగా వుంటే శరీర సౌధం కూలిపోతుందని అనగా రోగగ్రస్త మవుతుందని ఆచార్యులన్నారు. కనుక దాగా ఆలోచించి ఈ మూడింటిని సక్రమంగా నిర్వహించాలి

ఆయుర్వేదాను సారంగా మానసిక, శారీరక, రోగోత్పత్తులకు ప్రధాన కారణం రజస్తమోగుణాలు వీనినుండి ఉత్పన్నమయ్యే కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యాలు, మానసిక బలహీనత ప్రజ్ఞాపరాధంనుండి ఉత్పన్న మవుతాయి. ప్రజ్ఞాపరాధోహి మూలం రోగానాం. బుద్ధి విపరీత ప్రయోగం చేతనే లోకంలో నానా కలహాలు పుట్టి శరీరంలో నానా దోషాలు ప్రకుపితమై వ్యాధులుత్పన్న మవుతాయి. కాపున ఇంద్రియాలను ఎక్కువగా లాలనం చేయకూడదు. ఎక్కువగా పీడించకూడదు. 'నలల యేకస పిడయేత్' పంతులనంగా సమంగా ఇంద్రియాలను యోగించాలి. లేకపోతే అవి నానా దుఃఖాలకు కారణమవుతాయి.

మానవుడు పూడుతున్న ఋతువులకు కాలాలకు అనుగుణంగా తనఆచరణను ఆహార విహారాలు మార్చుకోవాలి. లేకపోతే కాల పరిణామంలో కలిగే రోగాలు ఉత్పన్నమవుతాయి. కనుక ఈ దిగువ పదహారించిన కాలానుగుణ్య ఋతు చర్యలను అనుసరించాలి.

శీతకాలం- హేమంతం నుంచి- మాఘం (పగలు నిండి పిల్లపరి) వరకు గల కాలం ఈ కాలంలో పొద కాగ్ని వర్ధిల్లుతుంది గనుక పుష్టి కారకాలు ఉపయోగించాలి. గోధుమ, మినుపపప్పు, పాలు, నేయి, మీగడ, కోవ, మిఠాయిలను తిలతైలం ఉపయోగించాలి ఉష్ణంగా వుండి ఉష్ణం పుట్టించే పదార్థాలను సేవించాలి. చలి నుండి రక్షించుగా వుండడానికి కొందరు మద్యపానం, టీ, కాఫీలను సేవిస్తారు. కాఫీ అని మంచిదికాదు. దీనికి బదులుగా పుదీనా, పాలు, సేవించాలి. ఈ కాలంలో తేలికైన పులవ లేక మాదిచేత నింపబడిన దుస్తులను శీత నిరోధార్థం ధరించాలి కాళ్ళకు మంచి చెప్పుల దుస్తులను తొడుగాలి. ఇంకా చలి అధికమైతే బొగ్గులపొయ్యి (కుంపటి) పైన కాపులోవాలి. స్నానం కించిత్ వెచ్చగా చేయాలి.

గ్రీష్మఋతువు (వసంతకాలం)- శీతకాల ఉష్ణకాలాలమధ్య ఋ